

вплив на розвиток Вашої музикальності й духовності має аналіз і рефлексивне осмислення твору в його композиції?”.

Пошуки ладогармонічного багатства мовлення О.Скрябіна відкриває перед студентами таємниці його зв'язку із надзвичайно вразливою душею. Аналіз особливостей ладогармонічної сфери, поліфонічної тканини приводить до самоусвідомлення того, що принцип гнучкого сполучення тембральних комплексів, заучань є нічим іншим, як вираження за законами гармонії людської душі, а тому є ключем до розкодування смислу швидкоплинних звукових образів.

Виявлення розмаїтості ритму симфонічної поеми сприяє осмисленню втіленого у ньому пристрасно напруженого і добровільно страждаючого духу, який шукає пізнання у вічній грі власних становлень. Доцільно згадати висловлювання самого композитора: “Все є єдина діяльність духу, проявлена в ритмі”.

Так, послідовне нарощування пізнавально-творчої активності реципієнтів у процесі конструювання музичного предмету приводить до самоусвідомлення і співпереживання злиття “сталеві логіки і тонкого почуття”, глибокої інтелектуальності й емоційної щирості, “вищої витонченості” й “вищої грандіозності”, відбитих у “Поемі екстаза” О.Скрябіна. Розуміння таємниць людяності вводить сприймаючих у дійсно естетичний вимір життя людської душі і духу музикою. Відкриття антропоморфності музичного мистецтва через засвоєння мовлення і стилю композитора стає для сприймаючих інсайтом – тим актом осяяння, котрий виникає від самостійного знаходження у творі злиття законів гармонії музики і гармонії людського духу. З'являються нові почуття радості насолоди від розкриття у свідомості реципієнтів естетичних смислів і семантичних значень “звукових слів” музики через духовну насолоду власного “я”.

Наступна індивідуально-особистісна й історико-соціальна “інкрустація” музичного предмета пов'язана із трансцеденціальним і здобуттям нової особистісної позиції. Пізнання твору, що передбачає осмислення проєкції композитора за межами тексту, ґрунтується на знаходженні й вирішенні реальних філософських проблем. Тому найбільш доцільним є методи “сократівського діалогу”, “тези-антитези синтезу”, метод вибору, “проблемно-конфліктна ситуація”. Застосування цих методів активізує процес осмислення реципієнтами специфіки музики в історичному контексті, а також розуміння й переживання музики у власній естетичній діяльності.

Фіксаційно-узагальнене обґрунтування результатів творчих завдань доцільно здійснювати за допомогою методу “аукціон вироблених рішень”. Його суть полягає у детальному аналізі пропонуванних проєктів. Кожному реципієнту необхідно подати на аукціон власний проєкт із визначенням своєї позиції щодо розуміння смислу музики та її ролі у духовному розвитку особистості. Всі проєкти рішення повинні пройти аналітичну експертизу. Здійснюється це завдяки “продажу” вироблених проєктів, “трішми” виступають навчально-виховні наслідки їх впровадження. Так будується цілісна концепція процесів і явищ, котрі можуть виникнути під час впровадження проєктів. Це сприяє класифікації пропонуванних способів за ступенем їх доцільності для музично-педагогічної практики.

Вважаємо, що запропонований ракурс конструювання процесу пізнання музики відкриває певні перспективи розвитку мистецької освіти, визначає пріоритетні напрями теоретичних і методичних пошуків.

Майя Семко

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОЦІНЮВАННЯ НА УРОКАХ МУЗИКИ

Важливою умовою підвищення ефективності навчально-виховного процесу є систематичне отримання викладачем об'єктивної інформації (зворотнього зв'язку) про хід та результати навчально-пізнавальної діяльності школярів. Цю інформацію вчитель отримує в процесі контрольної-оцінювальної діяльності.

Зміст контролю за навчально-пізнавальною діяльністю учнів обумовлюється дидактичними завданнями:

- виявлення рівня правильності, обсягу, глибини та дієвості засвоєних учнями знань;

- отримання інформації, яка характеризує пізнавальну діяльність та активність учнів у навчально-виховному процесі;
- виявлення ефективності методів, форм та засобів навчання.

Керуючи навчально-пізнавальною діяльністю учнів, контроль не завжди супроводжується виставленням оцінки (бала). Він може виступати як засіб підготовки учнів до сприйняття нового матеріалу, виявлення рівня підготовки учнів до засвоєння знань, вмінь та навичок, їх узагальнення та систематизації. В процесі контролю формуються та удосконалюються як загальні, так і спеціальні практичні навички та вміння учнів. Освітня та розвиваюча роль контролю полягає в тому, що він сприяє всебічному вивченню школярів вчителем, розширенню та поглибленню набутих знань, вмінь та навичок, розвитку пізнавальних інтересів та здібностей учнів.

Планомірне та систематичне здійснення контролю дозволяє вчителю організувати в систему засвоєний школярами за певний проміжок часу матеріал, виявити успіхи та прогалини у навчанні окремих учнів та класу; виявити якісь засвоєння матеріалу. Об'єктивний аналіз результатів контролю допомагає вчителю реально уявити стан навчально-виховної роботи та встановити заходи, необхідні для її удосконалення.

Контроль, застосований вчителем у поєднанні з самоконтролем учнів, дозволяє кожному відчутти результати навчання та вжити заходи для подолання недоліків.

Складовою частиною контролю виступає перевірка, завдання якої – виявлення рівня знань, навичок та вмінь учнів, а також порівняння їх з вимогами, закладеними в навчальних програмах. У цьому випадку контроль (перевірка) здійснюється виключно з метою оцінювання (оцінки) знань, навичок та вмінь учнів. Заключний акт контролю у цьому випадку – виставлення вчителем конкретної оцінки (бала).

Н.Казанський вказує на те, що оцінка та визначка поняття не тотожні. Оцінка – поняття більш широке, ніж визначка. Оцінка виступає у формі емоційного відношення, оцінного судження та визначки (балу). Оцінка як емоційне відношення вчителя до праці учня може бути сформована у слові, жесті, міміці, вказуючи на згоду, підтримку, заохочування чи негативне відношення тощо.

Оцінне ставлення має велике значення для формування в учнів самооцінки як елемента самосвідомості. Оцінка у вигляді оцінних суджень є виміром результатів праці з погляду її повноти та якості. Цей вимір результатів може бути виражений в усній чи письмовій формі оцінних суджень.

Аналіз літератури з музичного виховання виявив, що проблема оцінки на уроках музики не вирішена в повній мірі до цього часу. Однак, згідно з результатами, отриманими у процесі вивчення музично-педагогічного досвіду, вирішення даної проблеми викликає деякі ускладнення в роботі вчителів.

Результати аналізу контрольної-оцінювальної діяльності вчителів музики дозволяють констатувати:

- відсутність єдиного підходу у застосуванні педагогічної оцінки результатів музичного розвитку учнів;
- нечітке уявлення про сутність педагогічної оцінки, специфіки її використання на уроках музики;
- недостатність обґрунтованих критеріїв оцінки успішності учнів;
- суб'єктивізм у виборі об'єктів перевірки та оцінки засвоєного учнями навчального матеріалу;
- відсутність системи контрольних завдань, яка б дозволила повно та всебічно оцінити сформованість у школярів відповідних музичних знань та вмінь.

Поряд із тим, необхідно звернути увагу на велике значення навчальних засад педагогічної оцінки, що поєднують у собі можливості контролю та виміру, а також розширення, поглиблення та систематизації засвоєних музичних знань та вмінь.

Результати спостереження за роботою вчителів музики дозволяють констатувати, що процес оцінювання учнів найчастіше ведеться під час всього уроку, формуючись у вигляді оцінки під кінець уроку. Основною формою перевірки та оцінки знань і вмінь усне опитування, контрольні, причому поряд із усним індивідуальним опитуванням вчителі музики застосовують фронтальну форму, яка дозволяє за короткий час оцінити стислі відповіді учнів. Зміст завдань-питань у більшості випадків зводиться до визначення жанру, характеру, назви музичного твору та його автора. Зустрічаються

ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОЇ ДИДАКТИКИ

також завдання на порівняння двох музичних творів, питання, які передбачають вияв емоційного ставлення школярів до музики тощо. При оцінюванні відповідей учнів вчителі обирають якісні критерії (повнота, глибина, розгорнутість відповідей, ступінь відповідного використання музичної термінології тощо). Однак, нерідко трапляються випадки, коли однаковою оцінкою (балом) оцінюється і відповідь, самостійно підготовлена учнем, і стисле доповнення до неї. Усне опитування забирає багато робочого часу, потребує спеціально відведеного для нього етапу уроку. При цьому вчитель має змогу оцінити відповіді в найкращому випадку 5-6 чоловік, а відповіді інших учнів залишаються, як правило, без оцінки. Ці недоліки погіршують процес оцінювання учнів, понижують ступінь його об'єктивності.

Вивчення пропозицій з питань підвищення ефективності оцінки показало, що існує загальна потреба розробки індивідуальних контрольних завдань. Дані завдання повинні підвищити об'єктивність оцінювання, а також сприяти перевірці відповідей більшої кількості учнів із меншими затратами навчального часу.

При цьому підвищення ефективності педагогічної оцінки можливе за умов:

□ *глибокого осмислення мети та завдань музичної освіти учнів відповідно до їх вікових особливостей та рівнів засвоєності навчального матеріалу;*

□ *проведення дидактичного аналізу навчального матеріалу згідно даної мети;*

□ *педагогічно-доцільний вибір форми та змісту контрольних завдань;*

□ *чітке визначення критеріїв оцінювання отриманих результатів.*
